

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piati'a mare Nr. 22. — „Gazeta“ ese:
Joi'a si Dumineca.

Pretulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
3 fl. 50 cr. — Trieri esterne 12 fl. pe unu anu séu
28 franci.

Anulu XLIII

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:
un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru facare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retramitu.

Nr. 10.

Dumineca, 3 15 Februaru

1880.

Brasiovu, 2/14 Februaru.

Credemu, că nu ni se va luá in nume de reu, deca la locul acest'a, in legatura cu articulu nostru din numerulu trecut, privitoriu la tristulu casu in Satu-Mare, vomu atinge unu inconvenientu, că se nu dicemu unu reu, care domnesce la noi si face că intielegerea intre noi in multe casuri se detina atátu de dificila si cá interesele unei solidaré procederi, atunci candu e timpulu, se fia adeseori paralizate si astfelu impedecatu mersulu intregéi noastre desvoltari nationale.

Marele inconvenientu de care vorbimu este acela „lasa-me se te lasu“ in practicarea caruia Romanii nostri se pare, că au ajunsu la trépt'a cea mai inalta a perfectiunei. O spunemu fara stielá, fara de a ne mai incercá se 'lu luamu in sperare cu „tristulu nostru trecut“, cu „miseri'a“ ce domnesce prin tíera, cu apesat'a nóstra situatiune politica si cu altele de aceste. Nu aperarea, combateréa este scopulu ce ni l'amu pusu pentru astadi.

Ceea ce voimu se combatemu nu este sinonimu italianesculu: „dolce far niente“, nu este necesarea, nici ignorant'i'a, cí este o stare, care esprima din tóte câte ceva si totusiu nu esprima nici unu si care se póte caracterisá mai bine atunci, candu dici cátra unulu séu titulu cá: „nu e nici alcu, nici rece.“

In vieati'a de tóte dilele póte se mai affe eré celu ce nu e nici caldu nici rece, omulu sardu, cu tóte cá esperienti'a ne spune, că unu asemenea omu niciodata nu va fi iubitú de societate, in vieati'a publica inse, cu deosebire in cea politica, atitudinea nedecisa, nechiara si nedefinita este unu peccatu comisu in contra societati in mediloculu carci si pentru care cineva este chiamatu a lucrá.

Este dorerósa pentru noi marturisirea ce trebue se-o facemu, că o parte insemnata din clas'a inteligenta a conationalilor nostri suferé mai multu séu mai puçinn de acést'a bóla. Mai multu, cá in-cine suntemu noi diuaristii in positiune de a judecá relele urmari ale inconvenientului din ces-tiune.

Deca ómenii nostri ar' fi mai puçinu lasatori, mai decisi si mai energici, nu ar' fi cu putintia cá a-bateri grave, cumu e spre exemplu aceea privitóre la Satumareni, se vina la cunoscinti'a pressei abia atunci, candu catastrof'a e iminenta, candu reulu séu cá se mai póte impedecá.

Pentru ce sântemu noi aci deca nu ni se refera la timpulu, cá ici séu colo a isbucnitú foculu, séu cá se apropi'a unu altu periculu, pe care numai cu puteri unite potemu se 'lu invingemu? Séu credu in cei din Satu-Mare, cá, fiindu-cá ne despartu mai multe dieci de miluri de olalta, noi de aci, din coltulu sudicu alu Transilvaniei, potemu se fimu repusatori façia de suferintiele ce au se le in-dre ei?

Suntemu convinsi, că intre frati nostri din Satu-Mare nu domnesce acést'a credintia, cu tóte astea ei abia acuma, candu le-a ajunsu ap'a la gura asa cá se se auda unu strigátu dupa ajutoriu. Unde potea se sté astadi drépt'a lorú causa deca unu luni inainte, vediendu, ce se prepara in ascunsu ar' fi datu alarma prin pressa prevenindu astfelu periculu?

Nu voimu se atingemu pe nimenea, cu atátu mai puçinu pe onorabilulu nostru corespondentu, care prin scrisórea ce ne-a adresat'o a doveditu, că este consciu de important'i'a ce o are press'a in legatura cu poporulu nostru, voimu numai se aratamu inconvenientulu ce zace in aceea, cá ómenii nostri astépt'a, cá noi se le scimu tóte de rostu, se gá-cimu ceea ce agita animele si spiritele lorú.

Amu mai disu si cu alta ocaziune, cá noi nu se potemu considerá cá unu oraculu si cá scimu

si potemu sci numai ceea ce vedemu si ce ni se comunica.

Sunt multe si dese casurilo, in cari s'a procesu cu-o maniera incéta si tardia, care póte aduce si pe omulu celu mai rabdatoriu la desperare. Nu ne vine in minte a le enumerá aci, cí ne margi-nimu a rogá pe barbati nostri intielegétori si consci de marile esigentie ale unei procederi nationale solidaré si forte, cá se nu uite nici unu momentu, cá, cu cátu unu poporu dispune de po-teri mai puçine, cu atátu mai multu are lipsa de a si le aduná la unu locu si a si le organisá la timpulu, si cu cátu ilu ameninca unu periculu mai mare, cu atátu resistenti'a in contra lui-trebuie se fia mai de timpuriu pregatita.

Cronic'a evenimentelorú politice.

Se anuntia din nou, cá proiectulu de lege asu-pra regularii posesiunei in Tran-silvania va fi prezentatu in curéndu dietei unguresci spre desbateré. Deputatii maghiari guver-namentali din Transilvania in frunte cu comitele Dominicu Teleky au tienutu o conferintia, care a alesu o deputatiune de trei membri, insarcinandu-o de a rogá pe ministrulu-presiedinte, cá se astérna camerei acelu proiectu inca inainte desbateréi bud-getare. Multi dintre cei presenti s'au pronuntiatu cu acést'a ocaziune in contra va mei pen-tru siósele (drumurile tieréi), cu care regi-mulu actualu are de gandu se ne mai fericésc'a.

Diuarulu „National-Zeitung“ din Berlin a fostu anuntiatu nu de multu, cá archiducele Albrecht va representá pe imperatulu Austriéi la aniversarea a 25-a dela suirea pe tronu a imperatului Ales andru II alu Russiei. Intr'aceea archiducele Albrecht a plecatu la Arco in Tirolu, unde se dice cá va petrece mai multu timpulu. Oficiosulu „Frem-denblatt“ isi dá silintia acuma a dovedi, cá este irrelevantu, in care modu va fi representata Austro-Ungari'a la iubileulu imperatului Alesandru. „Po-litic'a nóstra, dice, e atátu de clarú definita, in-cátu curtoási'a reciproca nu-o mai póte schimbá. Deca se vorbesce adi de o apropiere intre Austri'a si Russi'a, atunci Russi'a este inainte de tóte, care are se esecute acést'a apropiere prin aceea, cá va acceptá pactulu austro-germanu si va spriginí ese-cutarea tractatului dela Berlin in tóte punctele.“

Limbagiulu acest'a alu oficiosiloru in ajunulu iubileului monarchului russescu documentéza numai cá relatiunile intre Vien'a si Petersburg sunt inca departe de a fi atátu de intime, cumu doresce bar-onulu Hübner si ministrulu de esterne Haymerle.

Fóiele vienesé se plangu asupra Romaniéi, pentru cá ar' fi violatú conventiunea de comerciú incheiata cu Austro-Ungari'a. Se dice, cá in 7 l. c. s'au inceputu in ministéri-ulu de comerciú din Vien'a desbaterile asupra acestorú violari, si s'ar' fi constatatu, cá Romani'a ac-ceptandu la vamuirile dupa valóre unu cursu de aurú arbitrariu, prin acést'a esportatorii austriaci suferu pagubi insemnate. Apói se mai dice, cá Romani'a dá preferintia mărfulorú, cari sosescu pe mare in porturile romane façia de mărfulé austro-ungare s. a. s. a. Acuma se vedemu, ce voru respunde Romanii la aceste acuzari, cá se potemu judecá, deca tóta afacerea meritá atáta larma, cáta s'a facutu cu ea.

Louis Peyramont, care in tómn'a tre-cuta a avutu cunoscut'a convorbire cu princ. Gorciacov apretiéza in diarulu „Soleil“ situatiunea in-tre Françi'a, Germani'a si Itali'a in urmatoriulu modu: „Principele mostenitoriu germanu, dupa publicarea noului proiectu de lege militariu si dupa o convorbire lunga ce a avut'o cu princ. Bismarck, a plecatu la Itali'a. Acést'a a produsu órecare iritatiune la press'a europena si din tóte partile se sustiene cá principele Fri-

dericu Wilhelm, care e amicu intimu alu regelui Umberto, ar' fi insarcinatu, a castigá Itali'a pentru alianti'a austro-germana, pentru incheierea acelei „lige de pace“, care ar' avé se inlocuiesca alianti'a celoru trei imperati si ale careia avantaje sunt atátu de multu laudate de câteva dile de cátra mai multe foi germane si austro-ungare.“

„Presupunerea acést'a nu e de locu neverisi-mila. Dincontra se póte crede, cá d. Bismarck, dupa ce a abusatu de Itali'a la congressu si a jertfit'o fara crutiare Austriéi, ar' voi acuma fórté bucurosú se lege earasi alianti'a cu acést'a potéré spre a-si completá cu ajutoriulu ei mesurile agres-ive ce le ia in contra Françiéi. Va dá óre Ita-li'a ascultare siópteloru cancelariulu germanu, deca acesta 'i pune in perspectiva, cá va recástigá Nizza si Savoi'a? O cestiune fórté grea acést'a. Toti sciú, cá regele Umberto nu are acelesi simpatii viue pentru Françi'a, cá tatalu seu Vic-torú Emanuelu si posedé de alta parte, órecare simpatia pentru Germani'a. De alta parte patriotii italiani, cari nu voiescu se servésc'a poli-ticeii germane pe contulu viitorului lumei latine, sunt, cumu credemu, destulu de numerosi si cu in-fluintia, spre a contrabalansá la casu de lipsa sem-tiemiuntele personale ale suveranului. Itali'a prin poterea giurstariloru este din nou chiamata de a jocá unu rolú fórté insemnatu in politic'a timpului nostru. Acestui rolú nu póte satisfacé, decátu nu-mai in intielesulu interesselorú latine si trebuie se fia in clarú despre aceea, cá prin favorisarea unei strimtorari a Françiéi prin Germani'a ar' dobandí póte unu cástigu momentanu, dér' s'ar' aruncá fara sperantia de scapare in prapasthia. Noi aperamu cu sangele nostru nu numai integritatea nóstra propria, cí si pe aceea a Italiei si a Spaniei. In-data ce Françi'a ar' fi adusa la neputintia, cele-lalte doue state latine voru avé scurtu timpulu dupa ea aceea-si sórte.“

„Adeveratu cá Italianii au óre-care causa, de a se plange asupra modului cu-mu amu intielesu noi pèna a-cuma solidaritatea si bun'a in-tielegere intre potéréle latine. Nu esista o pedeca, o sicana, pe care noi se nu li-o fi pusu in cale, cu deosebire pe pam-entulu africanu, unde cooperarea lorú, de-parte de a ne stricá, ar' servi numai spre inain-tarea interesselorú nóstre comune. De ce se nu cedemu in Egipetu, unde poporatiunea italiana e totu atátu de insemnata cá cea francesca, unu locu cuvenitu Italiei, deórace ajutoriulu ei totusiu nu ar' fi de despretiuitu, deca Angli'a s'ar' incercá vreo-data a eschide ori-ce alta influintia, afara de a s'a, din acést'a tíera? Ce aru poté se ne strice Itali'a in Tripolis, ce Spani'a in Maroco? Afric'a, cre-demu, e destulu de mare spre a oferí ori-carei ac-tivitati si ori-carei ambitiuni terenu de ajunsu; Printr'o asemenea prevenire vomu poté se delatu-ramu la frati nostri latini cea mai mare parte a acelorú gravamine, cu ajutoriulu caror'a agentii Germaniei sustienú inimicit'i'a in contra nóstra. E timpulu supremu a ne gandi la acestu espedientu, deca voimu se aperamu interesele nóstre speciale in contra ori-carui periculu si se pastramu elemen-tului latinu positiunea s'a in Europ'a“! —

Din Angli'a.

In dilele trecute s'a deschisu sesiunea ordinare a parlamentului anglesu. Lumea politica astépt'a cu órecare nedumirire se véda discursulu de deschidere cu deoseblre in nesce momente, in cari res-belulu in unu apropiatu viitoru pare a avé mai totu atatia sorti cá si pacea. Acestu discursu de deschidere alu reginei Angliei are caracterulu vagu alu actelorú de asemenea natura. Este lucru fórté rarú, cá unu suveranu constitutionalu se iésa in

asemenea ocaziuni din generalitati; este treb'a ministrilor se desvólte si se precizeze in urma politic'a, despre care siefulu statului se marginesce in cele mai multe casuri a dá numai órecari indicatiuni. Regín'a incepe discursulu seu prin a constata, cá relatiunile regatului unitu cu tóte poteriile dupa continentu continua a fi amicale. Aadauga apoi, cá cursulu ce l'au luat evenimentele politice in timpii din urma, e de natura se faca mai sigura mantinerea pacii europene pe bas'a tractatului dela Berlinu. Cu tóte acestea adauga regín'a mai remane inca fórte multu de facutu pentru a repará disordinea, care a fostu consecintia ultimului resbelu in mai multe parti ale imperiului turcescu. Déca cumva regín'a a voitu se vorbésca de reformele promise si la a caroru executiune Angli'a luase angagementulu se vegheze, are de siguru mare dreptate; aceste reforme sunt departe de a fi indeplinite; chezasia cooperatiunei promise de Anglesi, adeca insul'a Cipru remane in manile loru, ér' reformele in adeveru eficace sunt inca asteptate de nefericitele poporatiuni ale imperiului turcescu. Totu ce au facutu pëna acumu in asta privintia Anglesii, este cá s'au opusu la unele acte de fanaticismu musulmanu asia d. e. la pedepsirea unui nenorocitu, care se apucase se traduca bibli'a in limb'a araba. Regín'a se marginesce in asta privintia a constata, cá a incheiatu o conventiune cu guvernulu turcescu, prin care pune capetu traficulu cu sclavii. . . Romane a sci, cumu va fi aplicata asta conventiune.

A dou'a parte a discursului se rapórta la tristele evenimente, cari au facutu necesara o a dou'a campania in Afganistan. Peripetiile acestei campanie interminabile sunt cunoscute. Discursulu tronului indica in câteva cuvinte conclusiunea, la care tinde Angli'a: „Principiulu, dupa care a lucratu guvernulu meu nu va fi schimbatu si cu tóte cá sunt resoluta se fortificu granitiile imperiului meu din Indi'a, totusi asi voi se conservu relatiuni amicale atátu cu aceia, cari voru fi chiamati a guvernua. Afganistanulu in viitoru cátu si cu poporatiunea acestei tieri.“ — Dupa cum se vede lordulu Beaconsfield nu 'si-a modificatu nici nu si-a estinsu program'a cunoscuta, care se marginesce la stabilirea unoru frontieri sciintifice pentru imperiulu din Indi'a. In privintia stabilirii unui residentu anglezu in Cabulu, discursulu reginei nu pomenesce nimica. Cá compensatiune la cele ce s'au petrecutu in Afganistan, regín'a póte presentá parlamentului rezultate mai considerabile in Afric'a australa; aci scopulu urmaritu a fostu atinsu, nu mai remane de cátu a se mantiené in positiunea cástigata. Restulu discursului este consacratu afacerilor interne, ale tierii, intre cari primul locu 'lu ocupa cestiunea agrara din Irlanda, care dá atátu de multu de lucru guvernului; sesiunea actuala pare a fi chiamata a dá o solutiune mai multumitóre decátu cele de pana aci acestei spinóse cestiuni. Regín'a anuntia, cá guvernulu va depune proiecte de legi in acestu scopu. — Déca vomu judecá dupa cuprinsulu schitiatu aci alu discursului acestuia nu putemu afirmá, cá elu contribue la inmultirea sortiloru pacii.

Propagand'a romanésca in Turci'a.

Cetimu in „Neue freie Presse“ din 11 Februaru: Ni-se scrie din Constantiaopole, cá de cátuva timpu incóce se observa o via propaganda romanésca in provinciile Epiru, Thessali'a si Macedoni'a. Acést'a propaganda, se dice, cá are in prim'a linia scopulu de a lati limb'a romanésca si de a intemeia scoli in aceste provincii locuite in numeru mare de tintiari (romani macedoneni), in scopurile ei este sprijinita atátu de guvernulu romanescu, cátu si de celu turcescu. Pórt'a voiesce anume se creeze din Romani unu contra-elementu capabilu de a pune frëu pretensiuniloru lacome ale panbulgarismului, care in lacomi'a se voiesce acum s'a inghitia totu. Se dice, cá ministrulu de interne Mahmud Nedim-pasi'a ar' fi primitu unu memorandumu s'nbsemnatu de notabilii romani din Macedoni'a si Thessali'a. Acestu memorandumu, ni-se scrie, cá voiesce a revindicá drepturile, ce competu numerosiloru romani, ce traiescu in ambele aceste provincii si alu carora numeru trebue cifratu celu puçinu la 800,000 de suflete. Autorii memorandumulu dau lui Mahmud Nedim-pasi'a si Portii urgentulu consiliu, se favorizeze desvóltarea nationalitatii romane si se-i emancipeze de sub influintia clerului fanariotu, permitiendu-le a-si face scoli si biserici cu invetiatori si preoti romanesci. Romanii liberati de hidosulu jugu alu greciloru ar' deveni cei mai fideli supusi ai Sultanului si-ar' zadarnici

cu totulu intrigele grecesci, ce nu incetéza a-se tiese in provinciile, ce tindu grecii a-le cástigá. Unu passagiu alu Memorandului preveni pe guvernulu turcescu, se-se pazésca si de intrigile austriace, de cari nu trebue se se téma mai puçinu decátu de cele grecesci; Romanii ar' fi singuri in stare a le face inoffensive si pe unele si pe altele.

Selagiu 30 Ianuaru 1880.

Continuare la „Răspunsu“.

D-lui Criste, parohului din Zalnocu, care cu puteri tineri, dér' cu foculu si impetuositatea juniei, intra in areaa si rupe o lance intru aperarea stariloru nóstre de compatimitu, ér' nu de neteditu, me aflú indatoratu de o parte a-i nimici ilusiunile, de alta parte a-i esplicá unele lucruri, cari dupa propri'a d-lui marturisire nu-i intra in creeri. — D-s'a afirma, cá cele dise de mine referitoriu la „nepotismu“ si „motive mai uritiose“ sunt clevele. In acést'a privintia 'lu indrumezu pe domnulu Criste la corespondinti'a din Nr. 2 alu „Gaz. Tr.“ „De pe valea Crasnei“ si mai alesu la aperarea d-lui Pasc'a, in acést'a materia, care vorbesce mai elocinte decátu ori-ce argumentu, ce 'lu asiu poté produce eu. D-lu Pasc'a nu se sfiesce a vorbi chiaru si de „mita“, ce eu n'am facutu, neavendu de scopu a blamá, ci numai a indegetá si prin acést'a a delaturá reulu.

D-lui Criste mai incolo respinge „cu indignatiune“ asertiunea m'a, cá abia 5% dintre preotii nostri predica, si arata prin o strania calculare de percente, cá cadiendu dupa a mea calculare numai pe 20 preoti unu preotu predicatoru, ér' in tractulu Bredului nefindu decátu 9 preoti, in acestu tractu nu póte se predice in mani'a laudei mele nici unu preotu — quod erat demonstrandum. Dér', D-le Criste! nu este cu potintia, cá intr'unu tractu se predice toti nóue preotii si in alte nóue tracturi nici unulu? Unde amu disu eu, cá cele 5% sunt a se calculá dupa principiulu „egalai indreptatiri“, cá „portii“ preste tóte tracturile?! Eu, déca asiu fi detoriu d-lui Criste cu 100 fl. si dupa acestia cu 5%, i-asiu platí domniei sale de unuspriedece ori totu câte 9 fl. accentuandu, cá dupa invetiatur'a lui propria pe 9 fl. nu cade nici unu percentu, apoi i-asiu mai dá unu flor., pe care cade de 9 ori mai puçinu percentu decátu nimicu — si apoi m'asiu mai recomandá D-sale si pe venitoriu de debitoriu, déca va avé bani de datu spre fructificare. Cá se convingu pe d-lu Criste despre aceea, ce scie si D-s'a tocmai asiá de bine, cá si mine, me provocu: a) la impregiurarea, cá in cele mai multe biserici ale nóstre cantorulu, in multe casuri nepreceptoriu, cetesce „c a z a n i“ a din ceva bucóvna vechia, sarindu din mediuloculu unei propusetiuni câte cinci pagine in mediuloculu altei-a, dandu astufeliu nesce invetiaturi, cari lar' silí si pre unu angeru, nu pre unu omu pamenténu, se rida in cas'a lui Dumnedieu; b) la cerculariulu mai recinte, care impune preotiloru cu strictétia predicarea si presentarea predicelor in scrisu — de ceea ce n'ar' fi fostu lipsa, déca predicau preotii asiá cumu afirma d-lu Criste; in fine cu o resuffare i voiu numí d-lui Criste, numai se ié dinsulu odiulu acestei fapte asupr'a s'a, nu unu, ci 20 de preoti, cari n'au predicatu niciodata in viétii lor, de nu cumva in seminaru facéndu proba.

Cei mai mari binefacétori ai poporului sunt preotii si invetiatorii — déca 'si implinescu datoritiile conscientiosu; cei mai mari reufacatori — ce eu de altmintrea n'amu disu — sunt érași preotii si invetiatorii, déca nu-si facu datorintia si abuséza de positiunile lor morale si sociale. Credu cá veti admite adeverulu acestei asertiuni — d-le Criste, si veti precepe de acumu inainte, cá cumu si candu póte fi si sunt preotulu si invetiatoriulu cei mai mari binefacétori si cei mai mari reufacétori ai poporului.

D-lui Criste mai néga apoi negligintia preotimei in trebi scolaru si nesciintia poporului a atribui seraciei scolui. Cá se-'lu convingu pe d-lu Criste despre adeverulu asertiunei mele: a) ilu provocu, cá se nu judece pe altii dupa sentimintele si faptele sale, pentru cá altmintrea judecatile lui arareori voru poté fi impartiale si deplinu obiective; b) cá caletorindu prin dieces'a nóstra, ma chiaru si prin Selagiu, si vediendu starea scóleloru nóstre se se silésca unu minutu a uitá, cá directorii acelor scoli 'i sunt colegi — si apoi se judece. Credu cá facéndu d-lu Criste astfeliu vomu fi un'a si in judecatile nóstre, precumu suntem un'a in sentimintele nóstre referitóre la cultur'a poporului nostru.

Cum-cá seraci'a este caus'a nesciintiei, este frasa moderna si fórte usata mai alesu de acéi cari aru avé datorintia de a luptá in contra nesciintiei, dér' isi neglegu acést'a datorintia; in acést'a asertiune n'are nici unu temeiu. Omni cá se-si póta castigá avere, afara de nisuintia trebue se aiba cunoscintie, diligintia, se fia pastortoriu, desteru intru folosirea giurstariloru etc. unu cuventu o multime de insusiri, cu cari nu nascemu, ci cari ni-le cástigamu invetiandu in scólulu seu in altu locu. De aci si din esemplulu tronulor popóreloru culte se vede, cá bunastarea unu poporu depinde dela cultur'a, dela bunastarea lui. Cine a fostu mai seracu, decátu protoparintele nostru Adam? Déca asteptá dinsulu si dupa elu tóti urmasii lui cá se se imbogatiésca mai antaiu, se se invetie ceva, me temu, cá si astadi ne-amu imbracá in vestminte de frundie de finicu. Cea mare parte a intielegintiei romane de astadi e malaiu a invetiatu óre, séu cu siése plese? Causa nesciintiei poporului nostru suntu intru adeveru preotulu si invetiatoriulu, pentru-cá pe la sate nu cá numai acestia doi sciu, ce ajunge invetiaturu Déca acestia nu indémna, nu ajuta, nu insufletescu poporulu, cá se invetie, poporulu, care nu scie cum paní folosulu celu mare alu invetiaturei, nu invetie si remane nesciutoru. Esemple suntu satele, cari preotulu si invetiatoriulu 'si facu detoriaturu si acele, in cari acesti doi nu facu nimica in acést'a privintia.

In fine observezu, cá eu sciu pré bine, ce ma servitiu ni-a facutu nóue in trecutu preotimea conservandu-ni nationalitatea, ma recunosc si acelu cá astadi factorulu celu mai puternicu in lupta nóstre pentru esistintia nationala este preotimea; va fi, pëna candu va voi si ne vomu ingrigi, cá aceea se nu decada moralicesce si spiritualment. Mai alesu tienuta preotimei Selagiane in trebi nóstre nationala mi-a storsu si 'mi stórce si astadi nu numai respectulu, ci chiaru si admiratiunel. Dér' suntu óre tóte aceste motive destule, cá descoperimu si delaturamu defectele? nu e, contra chiaru lucru de suprema necesitate, purificamu unu factoru atátu de importantu natiunea nóstra de totu ce este in dinsulu si tóte cáile legali si astufeliu purificatu se-'lu nemu apoi pe altariulu iubirei si stimei nóstre natiune mica si sfasiata, cum suntemu noi romani nu póte se ajunga candu-va mare si tare, decátu numai prin vertuti mari. La aceste inse nu ajunge niciodata, acoperindu-ne slabitiunile impuritatate si magulindu-ne unii pre altii, ci in unu vorbindu adeverulu fara a se t i a r e. „Dixi et salvavi animam meam.“

Anonimulu.

Pentru Romanii inundati din Transilvania si Ungari'a.

Prin d-nii Nicolae T. Ciurcu si Dr. Ionciovici, membri ai comitetului, a incusur din Brasiovu sum'a de 82 florini dela urmatorii domni:

Martin Laszlo 10 flor., Kamner & Jekelius 5 fl., Ionu B. Popp 5 fl., Safrani & Triandafild 10 fl., Anastasi I. Safrani 5 fl., Michael Desany 4 fl., Carl Schmidt 5 fl.; Königes & Copony 10 fl., Lazar & Werzar 5 fl., Carl Resch 5 fl., Josef Schreiber 2 fl., E. M. Günther 2 fl., Albert Gyertyanffi 2 fl. Din S a c e l e: Dimitrie Eremia 2 fl., Sum'a totala 82 fl. v. a.

Din Brasiovu am mai primitu dela d-nii Ioanu Branu de Lemeni 3 fl. si Dr. Nicolae Branu de Lemeni 2 fl. v. a. Sum'a 5 fl.

Din Orlatu au incursu dela domni: Petru Bradu parochu 1 fl., Romulu Simu dirigente scolaru 1 fl., si dela mai multi 1 fl. 30 cr. Sum'a 3 fl. 30 cr.

Bocsigu la 11 Ianuaru 1880.

Stimate Dle Redactoru! Prin post'a de d'apria asemnatiune postala am onóre a Ve transpasa a dóu'a colecta pentru nefericitii romani inundati din Transilvania in suma de 7 fl. 02 cr. v. a. dela urmatorii:

Dn'a Petronella Popp, preotésa 50 cruceri. Petru Craib jude secundariu 20 cr.; Nicolae Halmazan, curatore a 20 óra 20 cr.; Onu Pop'a, economu 20 cr.; Simeonu Pascu econ. 20 cr.; Ioanu Cresta a Dodului, econ. 12 cr.; Alexandru Ardeleanu econ. 20 cr.; Gavriilu Toth, maiestru 3 cr.; Alexa Palco, economu 20 cr.; Toma Palco, econ. 20 cr. Flora Halmagianu, econ. 20 cr. Locutori d'aci.

D-lu Georgiu Gherba, not. com. in Monereu 1 fl.; d'aci soçi'a Teresia 1 fl.; D-lu Ioanu Cristianu, preotu rom. gr.-or. 1

Moneriu 50 cr.; D-lu Gregoriu Dániel, oficiantu dominalu (inspectoru) in Moneriu 1 fl. D. Mihailu Szilágyi, morariu in Bocsigu 1 fl. — Sum'a 7 fl. 2 cr.

I o a n u P a p p,
parochu romanu gr.cat.

Péna acuma au incursu la Redactiunea „Gazetei Transilvaniei“ in totalu 1318 fl. 44 cr.,*) penei 2529 50 cent. si 100 mărci germane.

(Va urmă.)

D i v e r s e.

[Franciscu br. de Reichenstein] încetatu din vieatia la 28 Ianuaru 1880 in Viena. Numele lui Reichenstein este foarte bine cunoscutu in tota Transilvania, elu ne aduce aminte de o epoca, care redescoperase dupa unu timpu îndelungatu de absolutism sperantiele într'unu viitoru mai bunu al acestor tineri. Carier'a si-a inceput'o br. Reichenstein cu absolutismu la 1854 a devenitu consiliariu de curte c. r. In er'a constituționala elu a devenitu apoi man'a drépta a cancelarului Nadasdy si a condus firele politice pe timpulu dietei dela 1863 si 1864 din Sibiu, in calitate de vice-cancelariu transilvanu, dupa câtiva ani inse sosindu erá nou'a realistica a trebuitu se se retraga, de orece cancelariu si guvernulu transilvanu au fostu dissolve.

[Adolph Crémieux] vestitul presiedinte alu „Aliantiei israelite“, a repausatu in Paris in etate de 84 ani. Crémieux a jucat unu rolu insemnatu in Franța. Dupa ce si-a facutu unu nume cá advocatu a fostu alesu in 1842 de deputatu. La 1848 a devenitu ministru de justitie in guvernulu provisoriu, Napoleon dupa ce a facutu lovitur'a de statu la 2 Dec. 1852 l'a încheiat, cá pe multi alti opozitionali, dér' dupa puține septemani l'a eliberatu earasi. De atunci a fostu retrasu pēna la 1870, candu earasi deveni ministru in guvernulu apereii nationale. In anulu urmatoriu inse perdiendu-si popularitatea n'a fostu alesu in camera si a demissionatu. De atunci ocupatu mai numai cu sórtea Evreilor din Romania, Turci'a si Russi'a, cari au perdutu într'unu puternicu protectoru.

[Pentru inundati.] Péna Mercuri 1 Ianuaru st. v. au incursu la Redactiunea „Romanului“ pentru inundatii romani din Transilvania suma de 3466 lei 35 bani.

[Societatea „Transilvania“] publica list'a de banii incasati de societate in cursu anulu 1879. In frunte figuréza o donatiune in auru de 500 franci dela d. G. Adrianu din Paris. Cu totul s'au contribuitu 1182 lei; donati'a dela capitalulu societatii face 10,200 lei; au incasatu dér' in totalu in 1879 lei 11,382 si 75 bani.

[Balulu mascatu], ce s'a datu Luni in Seduta de aci, in favórea fondului pentru zidirea unui teatru, a fostu un'a din acele rare petreceri, cari se intrunesc întrég'a poporatiune de tóte nationalitatile. Poterile unite facu multu si asialu acest'a a reesitu bine peste tóta asteptarea. Sala erá indesuita de publicu. La miédia-plate damele, cari abia incepusera a se dedá la intriguarea si cu — caldura cea mare a domnea in sala, s'au demascatu, lapedandu domniourile si din balu mascatu a devenitu dintr'odata unu balu splendidu costumatu. In prevalentia erau costumurile de romance, intre cari, cá raritate, vedeamu si vreo cincii domnióre din societatea sa-nsa imbracate in romanesce. Intre barbati s'au stinsu trei tineri romani cu costumele lorú foarte potente si frumoase.

[Casu de mórte.] In 10 Februariu a. c. a repausatu in Ligetu, in comitatulu Timisiórei, Elen'a Lengeru, mam'a unui advocatu Ioanu Lengeru din Brasiovu. Decedat'a si ea era din acei tierani zelosi, cari indata dupa revolutiune si au datu copii la studiu. Astfelu unulu din fii ei e advocatu aci, celalaltu, Nicolae, dupa ce a absolvatu 6 clase gram., cauta acasa de economia. — Fi-ai tierin'a usória!

[Baniunea femeiloru romane din Zernesce] va inaugura Dumineca la 10/22 Februariu 1880 in Zernesce in sala edificului scolaru unu balu. Ofertele maranimóse se facu tramite la adres'a d-nei Marie Garoiu presiedinta si s'au Ratiu membra a comitetului.

[Intre Bucuresti si Vien'a] va comunicá dupa cum audimu, dela 15 Maiu an. curentu incolo unu trenu acceleratu in fiecare di. Conventiunea se se fi încheiatu deja dilele aceste.

[Societatea de cultura Macedo-Romana] peste puçinu isi va terminá publicarea Albumului, alu carui produsu este destinatu scóleloru din Macedoni'a. Albumulu este lucratu in genulu diareloru „Paris-Murcia. In elu se voru gasi publicatiunile tuturorú barbatiloru de statu romani, autografele somitatiloru Romaniei, scrieri de ale barbatiloru nostri de meritu, autografele mitropolitiloru, episcopiloru, autografele sieflorú armatei, etc. Liste de subscrieri s'au deschisu deja pentru acestu albumu unicu, in care se va vedé buchetulu intregi societati romane. Pretiulu este: 2 fr. esemplariulu pe hartia ordinaria, 5 fr. esemplariulu pe hartia mediolocia, 10 fr. esemplariulu pe hartia de lucsu.

[Medali'a Bene-Merenti,] i s'au acordatu, conformu decretelor publicate in „Monit.“, d-lui V. Boerescu pentru importante sale scrieri juridice, scientifice si politice, d-lui dr. Hopernisky, actualu professoru la universitatea din Cracovi'a, pentru numeroase si importante piese anatomice in Romani'a. si d-lui C. Dimitriade, artistu dramaticu, pentru meritele sale artistice.

[Unu romanu impuscatu de o sentinela russa.] „Curierulu-Balassanu“ i se comunica din comun'a Stefanesci, judetiulu Botosiani, cá unu locuitoru fruntasu din acea comuna, V. Berijanu a fostu impuscatu de o sentinela russa pe teritoriulu romanescu. Eata cumu s'a petrecutu faptul: V. Berijanu, vediendu, cá russulu trece Prutul pe ghiatia spre a furá nesce balercutie cu rachiú, ce se aflau pe malulu romanescu, se duse inaintea lui spre a'lu impedece de a comite acestu furtisiagu. Russulu atunci isi descarca arm'a asup'r'a nenorocitului Berijanu, care cadu mortu pe locu, glóntiele 'i patrusesera corpulu esindu prinspinare — Russulu vol'a tiri cadavrulu la midioculu Prutului, pe teritoriulu russescu, si a scapá astfelu de pedépsa, inse fú impedece de mai multi Romani, cari alergara la loculú omorului, unde venira si vro 2 oficeri rusi. Acesti din urma nu gasira altu-ceva mai bunu de facutu de cátu a desiértá rachiulu din balercutie; ear' Romanii luara pe omulu impuscatu. Imediatu d. Raileanu procurorulu judetiului, se transporta la faci'a loculú, unde impreuna cu subprefectulu, mediculu, si primarulú in faci'a satului intregu, caré erá in picióre si cuprinsu de indignatiune murmurá in contr'a acestei crime, au constatatu faptul. Femei'a impuscatului a cerutu o despagubire de 2000 galb. Lucrarile sunt inaintate guvernului, care nu ne indoimú, cá se va silí a luá mesurile cuvenite pe calea diplomatica. — Locuitorii de pe malulu Prutului se plangu necontentitu contra abusuriloru comise de soldatii rusi.

[Tipografi'a secreta a Nihilistiloru in Petersburg] se-o fi descoperitu politi'a in modulu urmatoriu: Unulu din locuitorii casei Nr. 10 in Saperni Pereuloc a auditu adeseori in locuinti'a Nr. 9 sgomotu, a auditu nóptea cá cineva lucra acolo si a vediutu, cá ducu din locuintia si se aducu acolo diferite obiecte suspitióse. Elu a impartasitu acést'a unui oficeru politianu, dela care a aflu si generalulu Surov despre lucru. Acest'a decise a cercetá lucrulu. Unu functionariu alu politei secrete a inchiriatu indata o locuintia in cas'a nr. 10 si a observatu fiecare passu alu locuitorului dela Nr. 9. N'a trecut multu si au datu de urm'a unei tipografie secrete, precumu se pare a aceleia, unde esiea „Vointi'a poporului“ („Narodnaia Volja“). Se decisera acuma a surprinde pe lucratori candu erau toti adunati. In 17 nóptea gener. Surov a capetatu scirea, cá in cartirulu Nr. 9 se lucréza din resputeri; elu a ordonatú, cá politi'a se incungire cas'a intréga Nr. 10 si cá apoi se strabata cu bagare de séma in locuinti'a Nr. 9. Tóte fura pregatite cu acuratetia dér' politiaii aflara cá usile dela locuinti'a Nr. 9 erau tóte incuiate. Erá la 3 ore dimineati'a. Se decisera a sparge usile. Politi'a intrandu dadú in locuintia peste trei domni si doue femei cari lucrau, si cari indata ce vediura politi'a scósera revolvere si incepura se traga asupra ei. Odaia se implú indata de fumu si asia, cá nu mai poteáu tienti si astfelu a fostu impuscatu numai unu gendarmu in mana. Locuitorulu cartirului Nr. 9, care era foarte elegantu mobilatu, vediendu cá nu mai pôte scapá, s'a impuscatu in frunte cu revolverulu; cele doue femei si cei doi barbati inse puscara mai departe asupra navalitoriloru, si nu au încetatu a resiste pēna ce nu au fostu trantiti la pamentu si legati. In locuintia aflara unu teascu de tiparitu cu mana si unu mare numeru de esemplare ale fóiiei „Narodnaja Volja“, apoi mai multe peceti si documente false, veninuri si materii esposibile si o bateria galvanica. Fara indoiéla politi'a a facutu de astadata o buna prisa, cáci in totu casulu celu ce s'a impuscatu a fostu unu membru insemnatu alu partidei nihiliste. Se pare cá de unu timpu încóce Nihilistii nu mai au norocu in urmarirea planuriloru lorú destructive. Nu de multu au fostu arestati doui urloieri (cosiari) in palatulu de érna, cari ingramadisera o cantitate insemnata de érba de pusca într'unu câminu. Se dovedi, cá au fostu Nihilisti si s'au introdusu sub masc'a de cosiari in palatu.

[Originea Impositului tutunului.] Tabaculu a fostu taxatu in Franca, in favorulu tesaurului, dela anulu 1629; dér' numai dela anulu 1674 elu a devenitu unu privilegiu exclusivu cunoscutu sub numele de regie, care continua a exista pana la 1789 fara intrerupere. Dér' inca inaintea Franciei imperatii Turciei si regii Persiei pusera impositu asupra tabacului. Napoleon I sciu si elu se traga unu bunu profitu din aceasta planta populara. In timpulu domniei sale, regi'a aducea anually 14—15 milióne franci tesaurului. Pe timpulu lui Carolu X era impositulu asupra tabacului, de 30 40,000.000 fr. pe an. Dupa caderea lui Ludovicu Filipu in 1848 venitulú crescuse inca mai multu; elu era de 60 pēna la 65,000.000. In fine, dupa desastrulu de la Sedan, retietele Regiei versau anually in cas'a tesaurului o suma de 200,000.000 franci si mai bine.

[Societatile comerciale in Franca.] Dupa o statistica facuta de presiedintele tribunalului de comerciu din Franca, s'au depusu la grefa de la 1 Ianuaru 1879 pēna la 31 Decembre aceluasi anu 1696 acte de formarea de noi societati comerciale, dintre care 1354 societati in nume colectivú, 270 acte de societati anonime, — 10 cu capitalu variabilu —, 25 acte de Societati in comandite cu actiuni si 17 acte de societati in comandite-simpla. In totu mai multe cu 89 de cátu in 1878. Capitalul angajat in aceste societati a fost de 929,946.107 fr., superioru cu 905 milióne cifrei corespunditóre din 1878. In acelasi timpú au fostu depuse 915 acte de disolvare. „Cur. Fin.“

[Usin'a Krupp.] In momentul candu Germani'a isi sporesce artileri'a într'unu modu atátu de insemnatu, nu este fara folosu a dá câte-va amenunte asupra usinei Krupp, din Essen, unde s'au construitu cele mai ingrozitóre unelte de lupta in epoc'a nóstra. 8,500 lucratori suntu intrebuintati la otelarii. In 24 césuri, usin'a pôte fabricá sine pentru 19 kilometri de cale ferata si o cantitate proportionala de róte, de osii si de arcuri. 300 tunuri de diferite modeluri se potu termina într'o luna. 15,000 tunuri s'au fabricatu dela 1847 pēna astadi. 1,800 tone de carbuni si de cok se intrebuintéza pe di pentru focarele si luminatulu usinei, care numera 21,000 becuri de gazu aeriformu. 60 kilometri de cai ferate, cu 24 locomotive si 700 vagóne, facu serviciulu internu alu usinei; aceste cai ferate suntu in comunicatiune directa cu drumurile de feru esterióre. 3,277 case forméza unu adeveratu orasiu impregiurulu imensei usine; tóte au fostu cládite de d. Krupp pentru lucratorii sei. Ele suntu locuite de 16,200 persóne. „Rom.“

[Diaristic'a in Russi'a.] In Russi'a se publica 608 diuare, din care 417 in limb'a russésca, 54 in polonesce, 10 in franciusesce, 40 in limb'a germana, 3 in limb'a latina, 11 in limb'a lipovéna, 7 in limb'a estoniana, 2 in limb'a finesa, 4 in evreesce, 7 in armenesce, 3 in limb'a georgiana si 4 in limb'a tatará. Afara de acést'a se numera 46 diuare in marele ducatu Finland'a. Din cele 417 diuare russe, 155 au unu caracteru oficialu; 27 se ocupa de teologia, 12 de dreptu, 11 de financ'e, 9 de istoria si archeologia, 4 de geografia si etnologia, 16 de istoria naturala, 22 de medicina, 21 de agricultura, 4 de sportu, 7 de architectura, 4 de limbistica, 7 de tehnologia, 17 de pedagogia, 19 sunt pentru copii etc. Sunt 17 reviste literare si scientifice, 19 diuare ilustrate, din care 7 in russesce; 13 diuare de bele-arte, 11 de bibliografia si 12 de moda.

[Declaratiunea de amoru a unui professoru de gramatica.] Eata o declaratiune de amoru, adresata unei frumoase copile, de cátra unu professoru de gramatica dela gimnasiulu **. O comunicamu fara comentaru amatoriloru: Domnióra! Scusati propozițiunea ce'mi permitu a ve face, se me priviti, adeca, cá celu mai umilitu alu d-vóstra adjectivu. Este positivu, cá me voiú simti fericitu, in gradulu superlativu, déca veti bine-voi se supuneti dorintiele mele, de si, prin caracteru, nu sunt nici prima, nici secund'a, nici terti'a persóna, care ve pótra dorulu; dér' fiti sigura, cá nimeni nu va iubescé mai multu de cátu mine, si cá voiú fi credintiosu pe cátu 'mi va remané o particola de ratiunamentu, si pēna la articulu mortii; cá nu voiú intrebuintá nici odata verbulu sgomotosu cu d-vóstra, cá voiú luá in viéti'a mea tonulu imperativu, si cá veti poté, déca vomu fi vreodota in conjunctiune, se luati modurile tuturorú genuriloru; nu ve voiú contra dice in nici unu casu, si nu voiú urmă, in sférsitu, alte regule, de cátu acelea ale dorintielorú d-vóstre; fericirea d-vóstre va fi perfecta; nu veti avé nici odata subiectu de a ve plange de regimulu, ce eu ve voiú face se urmati. Presentulu si trecutulu meu ve sunt in destulu garante, cá nu sunt unu viitoru de dispretiuitu. Sunt unu omu activu, lucrézu multu, am destule medilóce de vietuire, si nu sunt încárcatu de nici unu passivu. Déca resolutiunea d-vóstre in privinti'a mea nu va fi unu participiu alu dorintiei, ce v'amu esprimatu, numele d-vóstre nu va fi mai puçinu in tóte timpurile singurulu meu vocativu pēna la mórte, care constitue singurulu meu ablativu de touschóse. Amu onóre etc („Press'a.“)

*) In urm'a unei erori de tipariu comisa in Nr. 3 au erá la aditiunea sumei floriniloru incursi cu una suta florini mai puçinu. Adaugédu-se 20 cr., ce-i primiramu cu colect'a de obiecte din Sanpetru, sum'a esacta incursa pēna la 11 Febr. (nr. 9 in G. Tr.) la Redactiunea fóiiei nóstre este de: 1221 florini 2 cr., 2529 franci 50 c. si 100 mărci germane. Red.

Wheeler & Wilson Manufacturing Comp., New-York

cesar. reg. furnisori ai Curtii.

Cu onóre venim a face cunoscutu, cã vendiarea esclusiva a masineloru nóstre americane WHEELER & WILSON veritabile si originale, pentru orasiu si giuru am predat domniloru **Servatius & Graef** in BRASIOVA TÈRGULU GRÀULUI Nr. 552, despre care faptu binevoiésca á luá notitia stimabili nostri musterii.

AGENTURA-GENERALA Wheeler & Wilson Manufacturing Comp. New-York: **Gebrüder Kirsch.**

Cu referintia la incunoscintiarea de mai susu, recomandam aceste **Masine de cusutu originalu-americane Wheeler & Wilson**, cari se bucura de renumele celu mai bunu in tóta lumea, cu pretiurile cele mai estime a le fabricei, si cu asigurarea unei garantii consciintióse pentru 5 ani.

Tienemu unu depou assortatu din tóte **Masinele de cusutu Wheeler & Wilson** cu ameliorarile cele mai noua pēna acuma cunoscute, si recomandam cu deosebire

Masín'a cea mai noua Originalu-americana Wheeler & Wilson Nr. 8 cu aculu dreptu fara corabióra (suveica)

cea mai buna masina de cusutu a timpului presentu, spre intrebuintiare in familia, la Cusutu de albitu Confectiuni s. c. l.;

Masín'a cea mai noua Originalu-americana Wheeler & Wilson Nr. 7 cu aculu dreptu fara corabióra

cea mai buna Masína de cusutu a timpului presentu, pentru croitori s. c. l. a cóse postavurile cele mai fine si cele mai grele.

Masín'a cea mai noua Originalu-americana Wheeler & Wilson Nr. 6 cu aculu dreptu fara corabióra

cea mai buna masína de cusutu a timpului presentu, pentru cismari, sielari s. c. l. spre a cóse cele mai fine si cele mai grele lucrari de pele.

Wheeler & Wilson Manufacturing Co., New-York a capetatu la tóte espositiunile universale cele mai inalte distinctiuni, intre altele: Viena 1873: medali'a de progressu s. a. crucea de cavaleru a ordinului Franciscu Iosifu si titlulu de furnisori cesar. reg. ai Curtii. Philadelphia 1876: 4 medalii si 4 diplome de onóre. Paris 1878: uniculu pretiu mare de onóre

„Grand Prix“

pre candu tuturoru celorlalti 80 de esposanti, intre cari toti fabricantii mai insemnati de masine de cusutu din lume, li s'au adjudecatu, numai **pretiuri de grade inferióre.**

Dupa judecat'a **juriului espositiunei universale** sunt prin urmare masinele cele noue originalu-americane Wheeler & Wilson **cele mai perfecte si bune pe pietiele lumi.**

Uniculu Depositu

alu lui

Wheeler & Wilson Manufacturing Comp. din New-York in Brasiova

la

Servatius & Graef.

Têrgulu gràului Nr. 552.